

Kommentar

Det var robottens skyld!

Robotter kan være smarte. Men er det smart at tillægge robotter et ansvar? Hvem har f.eks. skylden, hvis en førerløs bil kører et menneske ned?

Af Jacob Birkler

Stadig flere robotter vil fremover hjælpe og assistere os gennem vores hverdag. Men en robot vil aldrig kunne stilles til ansvar for handlinger. Ansvarlighed kræver moral, og moral kræver karakter. Robotter får aldrig karakter, men vi kan skabe illusionen om en robotkarakter.

Hvorfor er det aktuelt at påpege de forhold? Fordi stadig flere mennesker får robotter, som lemper hverdagen, men som også kan være til ulempe eller måske direkte forulempelse. Lad mig give nogle eksempler.

Den førerløse bil er på vej og kører allerede på vejene få steder i verden. Men hvem skal stilles til ansvar, når bilen kvæster en person? Et andet aktuelt eksempel er de nye exoskeletter, der fungerer som et ydre mekanisk skelet, til støtte for personer, hvis indre skelet ikke er funktionsdygtigt, f.eks. ved benbrud eller ledproblemer. Disse teknologier er i kraftig udvikling og er allerede en stor hjælp for mange patienter.

Nogle vil her lægge vægt på forskellen mellem robotteknologier, som bliver en del af én selv, og robotteknologier, som assisterer udefra. Men denne skelnen kan være vanskelig at oprethol-

de. Andre vil lægge vægt på mere pragmatiske løsninger, som vi bør nå til enighed om, før vi overhovedet taler om ansvar.

Ansvar og omtanke

Selv om robotten aldrig kan tildeles et ansvar, kan den med fordel få tildelt en form for urørlighed. Umiddelbart lyder det tosset, for robotter er objekter og bliver aldrig subjekter. Men der er andre grunde til, at vi forbyder bestemte måder at producere eller benytte robotter på. Hvis vi kan mishandle robotter på enhver tænkelig måde, vil det kunne influere på den menneskelige kontakt. Når robotter skal behandles med et mindstemål af værdighed, skyldes det selvsagt ikke robotten, men den effekt omgangen med robotten kan få blandt andre mennesker. Det er en af grundene til, at der ikke produceres sexrobotter i børnestørrelse.

Der er stadig lang vej til udvikling af menneskelige robotter. Til gengæld lever vi allerede med robotlignende mennesker. Her tænkes bl.a. på de mange nye implantater og teknologiske hjælpemidler, som både medicinsk og mekanisk optimerer den menneskelige organisme. Implantater som eksempelvis kan assistere eller skærpe vores sanser, og dermed også forbedre vores kommunikation. Men her bør vi indstille os på patienten via teknologien og ikke lade patienten være midlet til at udstille teknologien som uetisk.

Teknologi kan aldrig være uetisk, men det vil brugen af teknologi kunne være. Set fra et juridisk og etisk perspektiv har de nye robotteknologier mange stikkende torne. Derfor er det nødvendigt med et styrket fokus på den nye teknologiske praksis fra lovgivers side. Det handler ikke om at begrænse teknologien, men om at tage nye teknologier i brug med ansvar og omtanke.

Udfordring på udfordring

Den første udfordring består i at se nuanceret på de mange teknologier. Der er stor forskel på den ældre, som falder over robotstøvsugeren og brækker benet, den fjernstyrede pacemaker, som de pårørende vil slukke hos deres demente mor, eller robotdronen, der flyver ind over parcelhuset og tager billeder af vores gård og lade. Her handler det ikke blot om forskellige teknologier, men også om vidt forskellige juridiske så-

vel som etiske implikationer, der kræver at blive belyst.

Den næste udfordring består i at spørge, hvordan og hvorvidt robotteknologien er et supplement til eller en erstatning for menneskelige relationer. Dette er særligt aktuelt i ældreplejen, hvor mange nye robotter er begyndt at erstatte menneskeligt samvær. Mennesker evner nærvær, men robotter levner aldrig det, der ligner, med mindre det bygger på bedrag. Som regel er robotten en erstatning, som resulterer i en besparelse. Hvis en spiserobot eksempelvis blot supplerer en omsorgsperson, der alligevel sidder ved siden af personen med funktionshandicap, giver det ikke mening fra et økonomisk perspektiv. Men kan robotten spare dyre arbejdstimer, er der tale om en erstatning, som finder stor økonomisk interesse. Desværre ender robotterne ofte som en erstatning for den menneskelige kontakt, hvor de i udgangspunktet blot var tænkt som et supplement. Det vigtige etiske spørgsmål angår derfor det uerstattelige, og hvem eller hvad der bør erstatte det, som ikke kan erstatte den menneskelige kontakt.

Tilbage står vi med en lang række nye etiske og juridiske udfordringer. Mange lande er begyndt at bruge ressourcer på robotteknologiens etiske og juridiske konsekvenser. I Danmark er vi foran, når det handler om at tage teknologierne i brug. Men vi er langt bagefter, når det drejer sig om de nødvendige juridiske såvel som etiske overvejelser forbundet med brugen af dem.

debat@information.dk

Jacob Birkler er formand for Det Etske Råd

Der er stadig lang vej til udvikling af menneskelige robotter. Til gengæld lever vi allerede med robotlignende mennesker

Risikoen for racistisk tilsvining, som enhver ikke-hvid debattør til stadighed må løbe, er ganske rigtigt én måde, denne begrænsning udfolder sig på: som selvcensur

Liv Rolf Mertz
Modkraft.dk

Økologi er de velstillede sutteklud og et falsk plaster på den dårlige samvittighed. Fakta er, at økologiske indkøb har samme virkning, som køreturen i en såkaldt CO₂-neutral taxa. Det skader langt mere, end det gavner

Rune Kristensen
Jyllands-posten.dk

Information
St. Kongensgade 40C
Box 188
1006 København K
Telefon: 33 69 60 00
Fax: 33 69 60 69
information@information.dk
www.information.dk
Giro 540 1623

Hvis avisen udebliver
Mandag-fredag: 07.00-17.00
Lørdag: 07.00-12.00
Telefon: 33 69 60 60

Abonnementservice
Mandag-fredag: 09.00-17.00
Telefon: 33 69 60 60
Fax: 33 69 60 69
abonnement@information.dk
www.information.dk/abonnement

Forhandlerekspedition
Mandag-fredag: 11.00-15.00
Telefon: 33 69 60 66
Lørdag: Bladkompagniet
Telefon: 44 51 74 51

Annoncesalg
Frontmedia
Telefon: 48 22 44 50
Fax: 48 24 43 47
information@frontmedia.dk

Ansvarshavende chefredaktør
Christian Jensen
chrje@information.dk

Nyhedschef
Claus O. Knudsen
cok@information.dk

Nyhedsredaktør
Anders Fjordbak-Trier
aft@information.dk

Indlandsredaktør
Anton Geist
ange@information.dk

Redaktionschef for udland og weekend
Lotte Folke Kaarsholm
lffk@information.dk

Souschef på udland
Christian Andersen
chra@information.dk

Kulturredaktør
Anna von Sperling
ansp@information.dk

Debat- og kronikredaktør
Susan Knorrenborg
skn@information.dk

Redaktionschef for digitale medier og debat
Nikolai Thyssen
nith@information.dk

Billedredaktør
Sigrid Nygaard
sny@information.dk

Administrerende direktør
Mette Davidsen-Nielsen
mettedn@information.dk

